

УДК 336.71

П. М. Чуб,

к. е. н., доцент, доцент кафедри банківської справи,

ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", м. Київ

С. І. Ходакевич,

к. е. н., доцент, доцент кафедри банківської справи,

ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", м. Київ

## ПРОБЛЕМНА КРЕДИТНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ БАНКІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

P. Chub,

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of Banking Department,

SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv

S. Khodakevych,

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of Banking Department,

SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv

### PROBLEM CREDIT DEBT OF UKRAINIAN AND WORLD BANKS

**У статті детально досліджуються як зовнішні, так і внутрішні причини появи проблемної кредитної заборгованості банків в Україні в сучасних після кризових умовах. Проаналізовано динаміку простроченої заборгованості протягом 2007—2015 рр. та досліджено рівень покриття проблемної заборгованості банківськими резервами. Порівняно проблемну кредитну заборгованість банків України з країнами Європи та США і зроблено відповідні висновки. Досліджено основні причини та наслідки вилучення депозитів суб'єктами економіки. Виявлені та проаналізовані внутрішні банківські чинники, що обумовили зростання заборгованості за виданими кредитами. Виявлені та проаналізовані фактори, пов'язані з діяльністю позичальників, що спричиняють неможливість або небажання повернення кредитів. Показані наслідки простроченої заборгованості для банківської системи та економіки. Побудовано прогнозні значення рівня проблемної заборгованості банків України.**

**The article in detail examines both external and internal causes of bad credit debt of banks in Ukraine after the current crisis. The dynamics of overdue debts for 2007—2015 years and the level of bad debt coverage by banking reserves are analyzed and researched. Problem credit debt of Ukrainian banks is compared with that of Europe and the United States and appropriate conclusions are made. The basic causes and consequences of the withdrawal of deposits by economic agents are studied. The internal banking factors causing the increase in debt on loans are identified and analyzed. The authors also reveal the factors associated with the activities of borrowers, causing the inability or unwillingness of loan repayment. The effects of outstanding debt on the banking system and the economy are shown. The forecast of bad debt level in Ukrainian banks is given.**

*Ключові слова: проблемна кредитна заборгованість, кредитний портфель, кредитний ризик, токсичні активи.*

*Key words: problem credit debt, credit portfolio, credit risk, toxic assets.*

### ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

На сучасному етапі розвитку економіки України однією із найскладніших проблем, з якими стикаються банківські установи, є неповернення позичальниками виданих кредитів. Проблемні кредити після фінансової кризи 2008—2009 рр. вважаються чи не найбільшим гальмівним чинником розвитку кредитного ринку. Українські банки досі намагаються позбутись до кризових обсягів "токсичних" активів у вигляді неповернутих іпотечних, споживчих та корпоративних позик.

Зараз як ніколи стає очевидним, що наслідки кризи боргів можуть виявитися руйнівними для національної економіки країни, адже підвищується ризик ліквідності банківської системи, посилюється реальна загроза масового вилучення коштів вкладниками з накопичувальних банківських рахунків, звільнення висококваліфікованих співробітників, що задіяні у функціонуванні системи.

У результаті маємо надскладну невирішену дилему: банки не кредитують підприємства реального сектору, тому що у потенційних позичальників поганий фінансовий стан, тобто є значні кредитні ризики, а підприєм-

**Таблиця 1. Банки України за критерієм проблемності кредитного портфеля станом на 2016 рік (проблемність кредитів визначається як відношення проблемних кредитів до кредитного портфеля)**

< 10%	10% - 25%	25% - 35%	> 35%
Сітібанк	Креді Агріколь Банк	ІНГ Банк Україна	Райффайзен Банк Аваль
ПроКредит Банк	УкрСиббанк	Укргазбанк	UniCredit Bank (Укрсоцбанк)
Банк Восток	КредоБанк	ПриватБанк	Ошадбанк
Мегабанк	ОТП Банк	Укрексімбанк	Універсал Банк
	Банк Південний	ПУМБ	ВТБ Банк
	Діамантбанк	Фідобанк	Промінвестбанк
	Альфа-Банк	Банк Хрещатик	Банк Кредит Дніпро
	Сбербанк Росії		
	Platinum Bank		

Джерело: [1].

ства мають важкий фінансовий стан, зокрема через те, що позбавлені доступу до кредитних ресурсів.

### АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Важливість питань управління кредитними ризиками та проблемною кредитною заборгованістю банків в ринковій економіці отримало відображення у низці праць вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків. Зокрема, значний вклад у розкриття цієї проблеми зробили: О. Барановський, В. Геєць, О. Дзюблюк, О. Лаврушин, В. Міщенко, А. Мороз, Л. Примостка, Е. Морсман, Е. Кейд, Д. Сінкі, П. Роуз та інші вчені.

### ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Проте необхідно зазначити, що аспекти управління проблемними активами вітчизняних банків ще не вирішені повною мірою і питання проблемної кредитної заборгованості банків в Україні, нині залишається актуальною й потребує подальших досліджень, оскільки значна кількість наданих позик не повертається своєчасно, що гальмує подальшу кредитну підтримку банками розвитку реального сектору національної економіки й негативно позначається на темпах і масштабах суспільного виробництва.

### ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

2013—2015 рр. стали справжнім випробуванням на міцність для вітчизняної банківської системи загалом та для кожного банку зокрема. Так, за вказаний період регулятором було виведено з ринку 56 неплатоспроможних банків, з яких 6 відносилися до категорії крупних та найкрупніших. Станом на 01.12.2015 р. ліцензію Національного банку України мали 120 банків, 40 з яких — з іноземним капіталом (в т. ч. 18 з 100 % іноземним капіталом). Внаслідок ліквідації неплатоспроможних українських банків частка іноземного капіталу в національній банківській системі зросла і на початок грудня складала 35,3 %.

На кінець 2015 року Фондом гарантування вкладів фізичних осіб провадиться процедура ліквідації 64 бан-

ківських установ, а ще у трьох працює тимчасова адміністрація.

В основі неплатоспроможності та втрати ліквідності переважної більшості банків лежить наявність у них проблемної заборгованості.

На сьогоднішній день, за рівнем проблемних кредитів у своїх портфелях, українські банки розподілились у такий спосіб (табл. 1).

Причини (фактори) появи проблемної заборгованості можна умовно розподілити на три групи:

- 1) зовнішні щодо банку та позичальника;
- 2) внутрішні банківські;
- 3) внутрішні позичальника.

До зовнішніх щодо банку та позичальника факторів появи про-

блемної заборгованості можна віднести економічну та політичну ситуацію в Україні загалом та в окремих її регіонах, в яких банк здійснює свою діяльність. Так, девальвація національної валюти у три рази (з 8 до 24 грн. за 1 дол. США), зростання споживчих цін (тільки у 2015 році ціни зросли більш ніж на 40 відсотків), зниження внутрішнього попиту, падіння цін на ринку нерухомості (спричиняє втрату вартості заставленого майна), зменшення ділової активності призводять до того, що фізичні особи, які взяли кредити в іноземній валюті, та корпоративні позичальники, які отримали позики для ведення бізнесу, не можуть вчасно повертати кредити та сплачувати за ними відсотки, а банк, у свою чергу, зобов'язаний виплачувати проценти за депозитами, що призводить до його неплатоспроможності.

Підсилюють неплатоспроможність банківських установ також і чинники, пов'язані з російською агресією (анексія Криму, військові дії на сході України), яка унеможлиблює роботу банківської системи у звичайному порядку. Так, Національний банк України у травні 2014 року був змушений припинити подальшу діяльність українських банківських установ та їхніх відокремлених підрозділів у Криму, а також заборонив встановлювати кореспондентські відносини з банками України та іноземними банками, іншими кредитними або фінансовими установами, які розташовані або здійснюють свою діяльність на території АР Крим і м. Севастополя. Як наслідок, НБУ ліквідував ПАТ "Чорноморський банк розвитку та реконструкції" та ПАТ Банк "Морський", а 67 відокремлених підрозділів українських банків, які розташовувались в Криму, були закриті. З метою недопущення потрапляння державних коштів, коштів банків та інших установ до терористичних угруповань було призупинено здійснення всіх видів фінансових операцій у населених пунктах, які контролюються терористами на території Донецької та Луганської областей.

До внутрішніх банківських чинників відносять ті, що безпосередньо пов'язані з кредитною політикою банку, і на які банківський менеджмент може чинити вплив. За висновками експертів, до цієї групи можна віднести:

— приховування інформації про реальний стан виконання встановлених економічних нормативів для

Таблиця 2. Кредитний портфель та прострочена заборгованість українських банків

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	01.02.2016*
Кредитний портфель, млрд грн.	485,4	792,2	747,3	755,0	825,3	815,3	911,4	1 006,4	965,1	985,8
<i>кредити, що надані суб'єктам господарювання, млн грн.</i>	276,2	472,6	475,0	508,3	580,9	609,2	698,8	802,6	785,9	802,5
<i>кредити, надані фізичним особам, млн грн.</i>	153,6	268,9	222,5	186,5	174,7	161,8	167,8	179,0	152,4	155,5
Темп зростання кредитного портфеля, %	-	63,2%	-5,7%	1,0%	9,3%	-1,2%	11,8%	10,4%	-4,1%	2,1%
Прострочена заборгованість, млрд грн.	6,3	18,2	70,3	84,6	79,2	72,6	70,2	135,9	213,3	224,8
Темп зростання простроченої заборгованості, %	-	188,8%	285,5%	20,4%	-6,3%	-8,4%	-3,3%	93,6%	57,0%	5,4%
Частка простроченої заборгованості у кредитному портфелі, %	1,3%	2,3%	9,4%	11,2%	9,6%	8,9%	7,7%	13,5%	22,1%	22,8%
Резерви за кредитними операціями, млрд грн.	20,2	48,4	122,4	148,8	157,9	141,3	131,3	204,9	321,3	336,1
Покриття банками проблемної заборгованості, %.	319,9%	265,7%	174,3%	176,0%	199,3%	194,8%	187,0%	150,8%	150,6%	149,5%

\* Примітка: без неплатоспроможних банків.  
Джерело: [2].

банківської установи, в результаті чого банки неправильно (неправдиво) відображають свою балансову вартість;

— використання злочинних схем для виведення коштів (подрібнення великих депозитів, що дозволить отримати кошти збанкрутілого банку через Фонд гарантування вкладів фізичних осіб; продаж заставного майна підставним компаніям за заниженими цінами з подальшим перепродажем за ринковими цінами тощо);

— рівень професійності менеджменту банку (на явність помилок) при формуванні кредитного портфелю з точки зору прогнозованості коротко- та середньострокових перспектив та здійснення ризикових операцій, при оцінюванні кредитоспроможності позичальників та забезпеченості кредитів, а також при структуруванні кредитів (щодо термінів, сум, процентів).

До факторів, пов'язаних з діяльністю позичальників, що спричиняють до неможливості, а подекуди небажаням, повертати кредити слід віднести:

— для суб'єктів господарювання: недостатній рівень управління на підприємстві позичальника в умовах економічної кризи; втрата чи погіршення якості заставного майна внаслідок неочікуваних обставин (особливо через проблеми з веденням господарської діяльності — недотримання контрагентами умов контрактів, порушенні логістики, втраті ринків збуту — в Криму, Донецькій та Луганській областях); погіршення фінансового стану позичальника через економічну кризу; неефективність реалізації та некупність кредитного проекту; зловживання, пов'язані із небажанням повертати кредит (у т. ч. змова із банківськими менеджерами та власниками) тощо;

— для фізичних осіб: втрата джерел доходів внаслідок втрати роботи та зниження реальної заробітної плати, що супроводжується інфляцією та девальвацією гривні, призводить до ускладнень з обслуговування раніше отриманих кредитів (особливо в іноземній валюті); сподівання на можливість неповернення кредитів в умовах ліквідації банку (особливо в Криму, де так звана влада закликає до невиконання зобов'язань перед українськими банками).

Таким чином, неплатоспроможність українських банків підсилювалась також і діями суб'єктів господарювання та населення, які протягом 2014 року та першої половини 2015 року активно вилучали строкові кошти, з одночасним збільшенням залишків коштів на поточних рахунках. Головними причинами вилучення депозитів суб'єктами господарської діяльності були фінансові труднощі та обмеженість доступу до дорогих кредитних ресурсів через економічну та політичну нестабільність в державі. У випадку ж з фізичними особами — вилучення строкових депозитів відбувалась для підтримки життєдіяльності на фоні зниження реальних доходів населення та підвищення рівня інфляції, а також зростання недовіри до банківської системи.

Важливе значення для аналізу рівня ризику кредитної діяльності банків України має визначення обсягів забезпечення банками проблемних кредитів, яке здійснюється через формування резервів за кредитними операціями банків. Дослідивши обсяги проблемних кредитів, порівняємо їх із обсягами резервів банківської системи за кредитними операціями та проаналізуємо рівень покриття проблемної заборгованості банківськими резервами (табл. 2).

Із розрахунків співвідношення резервів за кредитними операціями до проблемної заборгованості можна зробити висновок, що банки щороку абсолютно покривають проблемні кредити, розраховані за методикою НБУ. Загальні обсяги забезпечення банками проблемної заборгованості щороку майже у 2 рази і більше перевищують обсяги проблемних кредитів банків.

Крім цього, варто більш детально проаналізувати динаміку простроченої заборгованості протягом 2007—2015 рр. Як бачимо, у 2008 р. обсяг проблемних кредитів становив 18,2 млрд грн., що перевищило обсяг початку 2007 р. у 2,85 рази. У наступні роки нарощування обсягів проблемних кредитів лише інтенсифікувалося, досягнувши найбільшого значення у 2010 р. — 84,6 млрд грн. що становило 11,2% від обсягу кредитного портфеля банків та стало критичною межею у діяльності банків. Лише активна робота банків із проблемними кредитами впродовж 2011—2012 рр. дозволила досягти поступового скорочення проблемної заборгованості, яка вже на початок 2014 р. скоротилася до 70,2 млрд грн. або 7,7% від обсягу кредитного портфеля банків. Проте, незважаючи на зусилля банків, до докризового рівня обсягів проблемних кредитів банки вже не повернулися.

Причому зазначена тенденція торкнулася не тільки українських банків, а і Європи в цілому. Фінансова криза 2008 р. призвела до значного зростання обсягів проблемних кредитів та їх частки у кредитних портфелях банків багатьох країн. Різке погіршення ситуації з проблемними кредитами притаманне не лише Україні, а і більшості країн в Європи (особливо в післякризовий період) проте станом на 2014 рік ситуація в багатьох країнах Європи покращилася, чого зовсім не можна сказати про українські реалії [3].

Протягом 2014 року обсяг простроченої заборгованості українських банків збільшився на 93,6% (65,7 млрд грн.), а за 2015 рік зріс ще на 57,0% (77,4 млрд грн.) до позначки 213,3 млрд грн., що відповідає 22,1% консолідованого кредитного портфеля.

Слід зазначити, що дані рейтингових агентств, як світових, так і національних щодо оцінювання рівня проблемних кредитів істотно відрізняються від офіційної статистики НБУ і визначаються в межах від 20% до 50%. Такі розбіжності у показниках зумовлені різними методичними підходами, наприклад НБУ не враховує реструктуровані і пролонговані кредити, які також є проблемними. Результати оцінювання рівня проблемних кредитів представлені у дослідженнях таких міжнародних рейтингових агентств, як "Moody's", "Standart & Poor's" і "Fitch Ratings". Серед національних агентств можна виділити "Кредит-Рейтинг" та Асоціацію учасників колекторського бізнесу в Україні (АУКБ). Так, за даними агентства "Moody's" частка проблемних кредитів у 2014 році становила 35% від загального обсягу кредитного портфеля банків. За інформацією агентства "Fitch Ratings" частка проблемних кредитів у вітчизняній банківській системі коливається в межах від 40 до 45% від загальної суми кредитів [4].

За даними НБУ у 2015 році українськими банківськими установами було видано кредитів фізичним особам на загальну суму 143,8 млрд грн., з яких частка іпотечних кредитів становила 51,70% або 74,3 млрд

грн. При цьому слід відзначити, що абсолютна більшість цих кредитів (79,8%) надана в іноземній валюті. Середня заборгованість за одним іпотечним кредитом складала 1,12 млн грн. Крім того, значна кількість кредитів (близько 100 тис. договорів) не обліковується НБУ, оскільки вже була продана банківськими установами третім особам (колекторським, факторинговим компаніям, компаніям з управління активами). Серед кредитів, наданих фізичним особам, через нестабільну економічну та політичну ситуацію в країні, а також через значну (у три рази) девальвацію гривні, майже 50% є проблемними.

Щодо проблемності кредитів, наданих суб'єктам господарювання, то за оцінками регулятора, прострочена заборгованість підприємств перед банками на кінець листопада 2015 року склала 171,8 млрд грн. або 21,8% загального обсягу виданих банками кредитів суб'єктам господарювання. При цьому, менше чверті (23,81% або 40,9 млрд грн.) становили гривневі кредити, а основну масу (76,19% або 130,9 млрд грн.) — кредити, видані в іноземній валюті [5].

Основними проблемними боржниками були підприємства переробної промисловості, частка яких в загальній сумі простроченої заборгованості нефінансових корпорацій становила 41,64% (71,5 млрд грн.), оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів — 27,22% (46,8 млрд грн.), підприємства, які займалися операціями з нерухомим майном, — 8,23% (14,1 млрд грн.) [5].

Крім того, для окремих банків негативним чинником впливу на їх платоспроможність та ліквідність у 2014 та на початку 2015 року були позичальники з Криму та територій Донецької і Луганської областей, які непідконтрольні українській владі. Так, частка проблемної заборгованості за "кримськими" кредитами на кінець 2014 року становила 1,5% загального кредитного портфеля українських банків. Особливо злісними неплатниками є фізичні та юридичні особи, які причетні до, так званої, влади Криму. Проблема заборгованості за їхніми кредитами сягає сотень мільйонів гривень. За боржниками ж з непідконтрольних територій Донецької та Луганської областей проблема заборгованості становила ще більше — 6,5% та 0,9% загального кредитного портфеля українських банків відповідно. Проте, експерти зазначають, що реальний обсяг проблемної заборгованості за вказаними регіонами — вищий, оскільки доволі часто кредити оформлялись через головні офіси бізнес-груп, які переважно розташовувались у Києві (на столицю разом із Київською областю припадало понад 50 відсотків всього кредитного портфелю банківської системи).

Нині ж "кримські" кредити, в переважній більшості, можна вважати для вітчизняних банків втраченими, оскільки Держдума РФ прийняла закон про особливості погашення та позасудового врегулювання заборгованості позичальників, що проживають у Криму та Севастополі, перед українськими банками, відповідно до якого, вимагати борги від позичальників в Криму можуть тільки російські кредитні організації та юридичні особи, що мають докази про право вимоги погашення заборгованості за кредитними договорами. Виходячи з цього, на повернення частини "кримських" кредитів

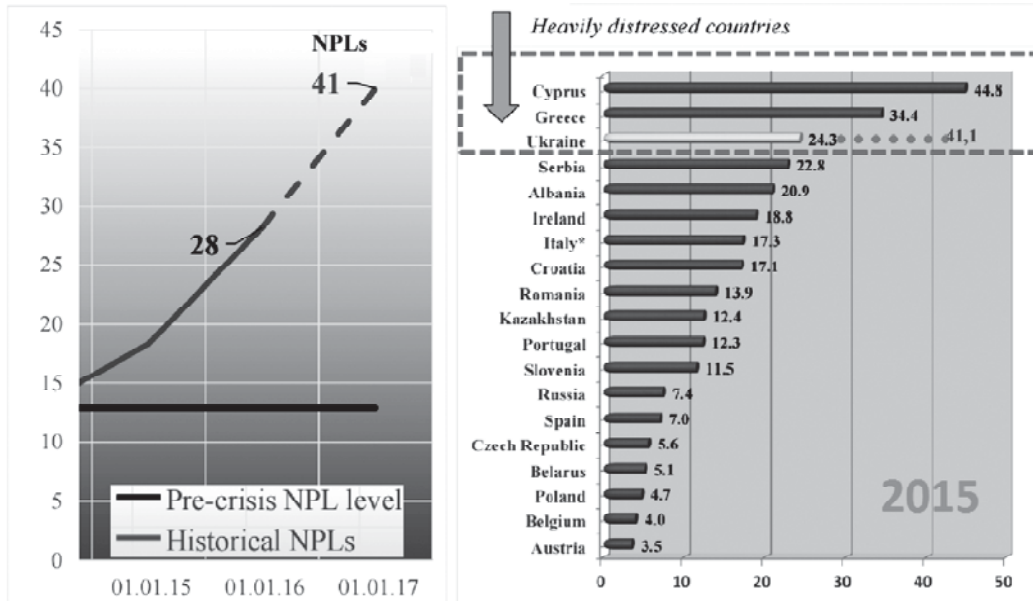


Рис. 1. Прогнозні значення частки проблемних кредитів в Україні та країнах Європи

Джерело: [6].

можна розраховувати лише від тих позичальників, основа бізнесу яких розташована на "материковій" Україні.

Наявність у 2015 році значної частки (21,2 %) проблемної заборгованості у кредитному портфелі вітчизняних банків спричиняє до зростання стресових активів та скорочує можливості кредитування національної економіки. Дані таблиці засвідчують, що у 2014—2015 роках мала місце негативна тенденція темпів зростання кредитного портфеля банків. Так, якщо у 2014 році темпи його зростання лише уповільнилися до 10,4% проти 11,8% у 2013 році, то вже у 2015 році вони продемонстрували спад на 4,1%.

У будь-якому разі, на сьогоднішній день Україна дійсно потерпає від високого рівня проблемних кредитів у портфелях банків. За цим показником наша держава за підсумками 2015 року посідає третє місце серед європейських країн після Кіпру з показником 44,8% та Греції з показником 34,4% (рис. 1).

Також варто звернути увагу на прогнози НБУ (рис. 1), що є досить невтішними. Так, прогнозується, що частка проблемних кредитів буде надалі зростати ще вищими темпами, та у 2017 році досягне позначки у 41%. Разом з тим варто відзначити, що дані прогнози є доволі точними, тому що на кінець 2015 року регулятор прогнозував позначку в 24,3%, а насправді вона була 22,1% [2].

Також проаналізуємо як змінювався рівень проблемної заборгованості банків України та США протягом останніх 9 років (рис. 2).

Як бачимо, протягом 2007—2008 рр. частка проблемних кредитів у портфелях банків було більш менш однаковою для обох країн. Проте у посткризовий період рівень проблемної заборгованості українських банків стабільно у 2—4 рази був більшим ніж рівень проблемної заборгованості американських банків. У 2015 році цей показник для нашої держави склав 22,1%, в той час як для США — лише 1,7%.

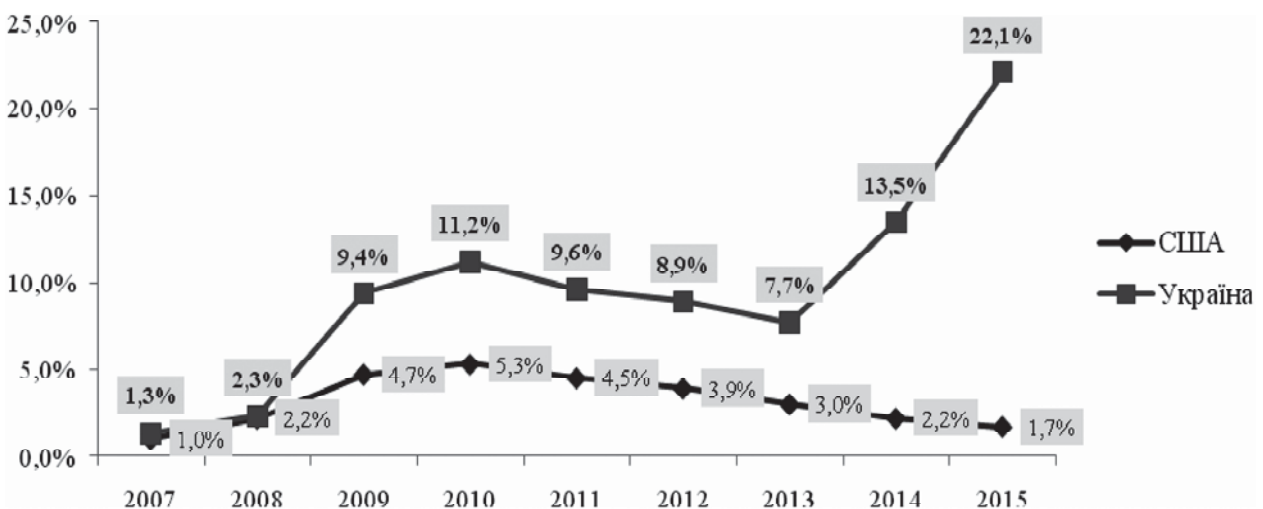


Рис. 2. Частка проблемної заборгованості банків України та США протягом 2007—2015 рр.

Джерело: [2; 7].

Світовий досвід продемонстрував, що ситуація, яка склалася в Україні є нетиповою. У більшості країн світу фінансово-кредитні установи активно реформують власні системи ризик-менеджменту, що дає змогу не допустити нарощування проблемної заборгованості, а також забезпечує підприємства необхідними кредитними ресурсами за прийнятною ціною.

Зазначені тенденції свідчать саме про те, що українська економіка виявилася більш чутливою до негативних змін викликаних фінансовою кризою 2008 року, а також останніми подіями на сході країни.

Отже, сьогодні в аспекті банківської сфери України (а саме проблемної заборгованості банків) зменшення кредитних ризиків, пошук і формування нових та удосконалення існуючих методів управління проблемними кредитами є головними завданнями, що стоять перед банківськими установами.

### ВИСНОВКИ З ДОСЛІДЖЕННЯ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що, порівняно з іншими країнами, банківська система України знаходиться у дуже тяжкому фінансовому стані. Велика кількість прострочених кредитів призводить до втрати довіри до банку з боку вкладників та акціонерів, виникнення проблем з платоспроможністю та ліквідністю, погіршення репутації банку. Крім того, банк несе додаткові витрати, пов'язані з вимогами щодо повернення кредиту, частина активів банку перебуває у формі непродуктивних. Такі втрати за своїми розмірами можуть набагато перевищити прямі збитки від непогашеної позики. Тому вартість проведення ефективної кредитної політики й раціональної організації кредитної роботи в банку, включаючи досвідчену команду кредитного аналізу та контролю, як правило, набагато нижча за витрати з управління проблемними кредитами та збитки, яких можна було б уникнути.

Таким чином, кожний банк у своєму портфелі має проблемні кредити, проте головне питання полягає у встановленні допустимого для банку рівня цих позик у кредитному портфелі та утримання його на певному рівні шляхом процедури максимально можливого зменшення або повернення в повному обсязі заборгованості по кожному окремо взятому проблемному кредиту. Для належної організації роботи з проблемними кредитами необхідно виробити підходи до ідентифікації потоку клієнтів, що звертаються за реструктуризацією, шляхом їх сегментації, а також, розробити інструментарій реструктуризації та визначити пріоритетність і обмеження щодо його використання, враховуючи інтереси банку та регулятивні вимоги.

Процедура повернення проблемних кредитів не вкладається в однозначні стандартні схеми. Діапазон варіантів вирішення питань широкий: від ліберальних методів "роботи" з боржником до категоричного банкрутства тих, які відверто ігнорують намагання банку узгоджено розв'язати проблему.

#### Література:

1. Офіційний сайт журналу FORBES №2, 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://forbes.net-](http://forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1409877-rejting-zhittezdatsnosti-ukrayinskih-bankiv-2016)

[ua/ua/magazine/forbes/1409877-rejting-zhittezdatsnosti-ukrayinskih-bankiv-2016](http://forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1409877-rejting-zhittezdatsnosti-ukrayinskih-bankiv-2016)

2. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

3. Shekhar Aiyar, Anna Ilyina, Andreas Jobst, How to tackle Europe's non-performing loan problem / VOX CEPR's Policy Portal [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.voxeu.org/article/how-tackle-europe-s-non-performing-loan-problem>

4. Крупка М. І., Оцінка обсягів та якості кредитного портфеля банків України/ М.І. Крупка // БІЗНЕС ІНФОРМ № 11, 2015. — С.1—6.

5. Проблема заборгованість як чинник неплатоспроможності українських банків [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://elitfactoring.com.ua/Publications.aspx>

6. About Those European Banks / Investment office Selecting relevant market observations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.investmentsoffice.com/io/Investment\\_Thoughts/Macro\\_Observations/About\\_Those\\_European\\_Banks.php](http://www.investmentsoffice.com/io/Investment_Thoughts/Macro_Observations/About_Those_European_Banks.php)

7. Share of non-performing loans held by banks in the United States from 1995 to 2015 / The Statistics Portal [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.statista.com/statistics/211047/percentage-of-non-performing-loans-held-by-us-banks/>

#### References:

1. The official site of journal Forbes (2016), "Rating of Ukrainian banks in 2016", available at: <http://forbes.net.ua/ua/magazine/forbes/1409877-rejting-zhittezdatsnosti-ukrayinskih-bankiv-2016> (Accessed 2 September 2016).

2. The official site of Nation Bank of Ukraine (2016), available at: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index> (Accessed 2 September 2016).

3. The site CEPR's Policy Portal (2015), "How to tackle Europe's non-performing loan problem", available at: <http://www.voxeu.org/article/how-tackle-europe-s-non-performing-loan-problem> (Accessed 2 September 2016).

4. Крупка, М. І. (2015), "Estimated amount and quality of the loan portfolio of banks of Ukraine", BIZNES INFORM, vol. 11, pp. 1—6.

5. The official site of Factoring company "Elit Factoring" "Problem debt as a factor of insolvency Ukrainian banks" (2016), available at: <http://elitfactoring.com.ua/Publication/Problemna-zaborgovanist-chinnik-neplatospromozhnosti-ukrayinskih-bankiv.aspx> (Accessed 2 September 2016).

6. The official site of Investment office "About Those European Banks" (2016), available at: [http://www.investmentsoffice.com/io/Investment\\_Thoughts/Macro\\_Observations/About\\_Those\\_European\\_Banks.php](http://www.investmentsoffice.com/io/Investment_Thoughts/Macro_Observations/About_Those_European_Banks.php) (Accessed 5 September 2016).

7. The site Statistics Portal, "Share of non-performing loans held by banks in the United States from 1995 to 2015" (2016), available at: <http://www.statista.com/statistics/211047/percentage-of-non-performing-loans-held-by-us-banks/> (Accessed 7 September 2016).

*Стаття надійшла до редакції 14.09.2016 р.*